

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลมีปริมาณลดน้อยลง เนื่องจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุประการแรกคือ การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านเป็นกฎหมายทะเลที่ดีกว่าประเทศชายฝั่งทะเลมีสิทธิ์ที่จะควบคุมการใช้ทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตภายในรัศมี 200 ไมล์ทะเล นับแต่ชายฝั่งออกไป หลักดังกล่าวเป็นที่รับรองกันในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล โดยมีประเทศกลุ่มลาตินอเมริกา เช่น ชิลี เปรู ได้ประกาศเขตดังกล่าวในปี พ.ศ. 2520 ประเทศเพื่อนบ้านของไทยเช่น อินเดียน บังกลาเทศ พม่า เวียดนาม ได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะขึ้นตามมา ส่วนประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย ได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเมื่อปี พ.ศ. 2523 สำหรับประเทศไทยได้ประกาศเขตดังกล่าวเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524

การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านมีผลกระทบต่อประมงของไทยเป็นอย่างมาก ประมาณว่าทะเลหลวงซึ่งเคยเป็นแหล่งทำการประมงของเรือประมงไทย เนื้อที่ไม่น้อยกว่า 300,000 ตารางกิโลเมตร (ปลอกประศพ, 2527) ต้องกลายเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรสัตว์น้ำที่เคยจับได้ไม่น้อยกว่าปีละ 400,000 ตัน ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้ของชาวประมง เจ้าของกิจการประมงทะเล บางรายถึงกับต้องเลิกกิจการไปเนื่องจากไม่สามารถทนต่อภาวะดังกล่าว ทำให้ชาวประมงไทยบางส่วนตกงาน ส่วนที่ยังดิ้นรนต่อไปก็หาทางออกโดยยอมเสี่ยงกับการละเมิดกฎหมายทะเลเข้าไปจับสัตว์น้ำในประเทศเพื่อนบ้าน

สาเหตุประการที่สองคือความก้าวหน้าในเทคโนโลยี ทำให้มีเครื่องจักรเครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูง สัตว์น้ำใหญ่น้อยเหล่านี้ถูกทำลาย จึงเป็นผลทำให้เกิดการทดแทนกันระหว่างอัตราการเกิดและอัตราการตายไม่สมดุลกัน และสาเหตุประการที่สามคือการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมุ่งส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม เมื่ออุตสาหกรรมขยายตัวขึ้นได้ก่อให้เกิดมลภาวะ สภาพแวดล้อมถูกทำลาย โดยเฉพาะชายฝั่งทะเลที่เป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ

ในปัจจุบันกรมประมงพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ พร้อมกับดำเนินการพัฒนาการประมงในหลายๆ ด้าน เช่น การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำกร่อย และสัตว์น้ำเค็ม สำหรับพื้นที่ที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มได้แก่ บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่เป็นจำนวนมาก เหมาะในการเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเช่น ปูทะเล กุ้งทะเล กุ้งกุลาดำ กุ้งแช่ขี้เฒ

ปูทะเลเป็นสัตว์น้ำเค็มที่ผู้บริโภคนิยมรับประทานกันมาก เนื่องจากเนื้อปูมีรสดี หวาน และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง หลักในการพิจารณาคัดเลือกปูทะเลมาบริโภคก็คือ เลือกปูที่มีเนื้อแน่น ปูเนื้อแน่น¹ จะมีราคาสูงกว่าปูเนื้อโพรง² ขนาดเดียวกัน เช่น ปูขนาดความกว้างของกระดองประมาณ 12 เซนติเมตร ถ้าเป็นปูเนื้อแน่นราคา กิโลกรัมละ 90 บาท แต่ถ้าเป็นปูเนื้อโพรงราคา กิโลกรัมละ 40 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ทำเรือประมงมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร แต่เนื่องจากปูทะเลที่ชาวประมงจับได้มีทั้งปูเนื้อโพรงและปูเนื้อแน่นคลงกัน เป็นผลทำให้ชาวประมงที่มีอาชีพจับปูทะเลขายในอดีตมีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจำนวนปูที่จับได้ เพศของปู และความแน่นของเนื้อและไข่ ชาวประมงจึงคิดริเริ่มเลี้ยงปูทะเลกันขึ้น เมื่อปูเนื้อโพรงและปูเพศเมียที่มีสายไข่³ ได้ผ่านการเลี้ยงดูให้สมบูรณ์ขึ้นแล้วก็สามารถนำมาจำหน่ายในราคาปูเนื้อแน่นและปูไข่แน่นเต็มกระดอง⁴

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้นำเรื่องนี้มาพิจารณาและทำการวิจัยโดยกำหนดเฉพาะบริเวณอ่าวไทยตอนบน ซึ่งอาณาเขตตั้งแต่จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำฟาร์มปูทะเลว่าได้ผลคุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เสียไปหรือไม่ ตลอดจนศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่จะสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการทำฟาร์มปูทะเล

¹ปูเนื้อแน่น หมายถึง ปูทะเลที่ลอกคราบมานานแล้วได้สะสมอาหารจนถึงเวลาที่จะต้องลอกคราบครั้งใหม่ ปูชนิดนี้จะมีน้ำหนักมาก และมีคุณภาพสูง

²ปูเนื้อโพรง หมายถึง ปูทะเลที่ลอกคราบใหม่ ๆ ถึงแม้ว่าจะมีขนาดเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่จะมีน้ำหนักน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปูขนาดเดียวกันที่ลอกคราบมานานแล้ว และยังรวมถึงปูเพศเมียที่ออกไข่เสร็จใหม่ ๆ ลูกปูวัยอ่อนได้ว่ายน้ำจากตัวแม่ไปแล้ว

³ปูเพศเมียที่มีสายไข่ หมายถึง ปูทะเลเพศเมียที่เริ่มมีไข่ในกระดอง

⁴ปูไข่แน่นเต็มกระดอง หมายถึง ปูทะเลเพศเมียที่กำลังมีไข่เต็มกระดอง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำฟาร์มปูทะเลแต่ละแบบ
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำฟาร์มปูทะเลแบบเลี้ยงในบ่อดิน และแบบเลี้ยงในคอก
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลผลิตของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำฟาร์มปูทะเลแต่ละแบบ และ เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "ต้นทุนและผลตอบแทนการทำฟาร์มปูทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนบน" ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. การทำฟาร์มปูทะเล จะศึกษาเฉพาะขั้นตอนของการเลี้ยงปูเนื้อโพรงให้เป็นปูเนื้อแน่น และเลี้ยงปูเพศเมียที่มีสายไข่ให้เป็นปูที่มีไข่แน่น เต็มกระดอง โดยมุ่งศึกษาตามวิธีการเลี้ยงเพียงสองวิธีคือ การเลี้ยงในบ่อดิน และการเลี้ยงในคอก เนื่องจากการเลี้ยงทั้งสองวิธีเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย และให้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจสำหรับเกษตรกร

2. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจและวิจัย ได้กำหนดทวีปบริเวณอ่าวไทยตอนบน คือ เขตประมงทะเลที่ 1 และ 2 โดยเลือกศึกษาในจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงกันมากได้แก่

เขตประมงทะเลที่ 1

จังหวัดตราด	อำเภอเมืองตราด	ตำบลหนองคันทรอง
จังหวัดจันทบุรี	อำเภอเมืองจันทบุรี	ตำบลบางกระจะ
	อำเภอเมืองจันทบุรี	ตำบลบางแฉลบ
	อำเภอท่าใหม่	ตำบลตะกาดเจ้า
	อำเภอแหลมสิงห์	ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
	อำเภอแหลมสิงห์	ตำบลหนองขี้ม
	อำเภอขลุง	ตำบลบางชัน
	อำเภอขลุง	ตำบลเกวียนหัก

จังหวัดระยอง	อำเภอแกลง	ตำบลพังราด
	อำเภอแกลง	ตำบลทุ่งควายกิน

เขตประมงทะเลที่ 2

จังหวัดฉะเชิงเทรา	อำเภอบางปะกง	ตำบลบางปะกง
จังหวัดสมุทรปราการ	อำเภอบางบ่อ	ตำบลคลองด่าน
	กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์	ตำบลสาขลาณาเกลือ
	กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์	ตำบลแหลมฟ้าผ่า
จังหวัดสมุทรสาคร	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	ตำบลพันท้ายนรสิงห์

โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 12 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2529

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. รวบรวมข้อมูลการทำฟาร์มปูทะเล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถาม สัมภาษณ์จากเจ้าของฟาร์ม โดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และประมวลความคิดเห็นจากบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารและรายงานทางวิชาการที่เผยแพร่โดยหน่วยงานราชการและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการทำฟาร์มปูทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนบน

3. วิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้ หวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงาน ต้นทุน และผลตอบแทนจากการทำฟาร์มปูทะเล พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

2. ช่วยเผยแพร่ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการเลี้ยงปูทะเลแก่ผู้สนใจ

3. เป็นแนวทางที่รัฐบาลจะพิจารณาในการส่งเสริม และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการทำฟาร์มปูทะเลให้แพร่หลายออกไป